

3) на місцевому рівні прийняти оптимальні рішення щодо об'єднання структур державного та приватного секторів для створення екологічно чистої продукції і екологічно чистого середовища перебування населення міста;

4) підвищити роль у розвитку мережових структур (кластерів) неурядових, неприбуткових організацій, ділових асоціацій, орієнтованих на формування сприятливого підприємницького середовища;

5) місцевим інститутам влади виступати посередником та каталізатором кластерних ініціатив у різних сферах економіки міста.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гонтаржевська Л.Г. Ринок туристичних послуг в Україні: Навчальний посібник. Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. С.28-29.

2. Леснікова Ю. І., Осадча С. С. Забезпечення становлення туристичних кластерів при державно-приватному партнерстві. 2017. 48 с. URL: [www.hneu.edu.ua/.](http://www.hneu.edu.ua/)

3. Марченко О.А. Трансформації та удосконалення регіональної структури туристичної галузі: монографія. Херсон: Айлант, 2014. 344 с.

4. Окно в Європу требует расширения // Туризм. 2007. № 4. С. 8.

5. Проект Європейського Союзу «Проект підтримки малих та середніх підприємств в пріоритетних регіонах» : посібник з кластерного розвитку. URL: <http://www.sme.Ukraine-inform.org.ua4>

6. Сильванская Г. Н. Кластерный подход к позиционированию в туризме // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем. 2013. Вип. 1. С. 159–180.

7. Скоч Ал. Международный опыт формирования кластеров. URL: <http://www.intelros.ru>

8. Трілленберг Г. Інноваційно-кластерний підхід до розвитку туризму України в умовах глобалізації // Журнал європейської економіки. 2014. Т. 13. № 4. С. 401–414.

**УДК 331.101.262**

**РИБАК Н.О.**

*Білоцерківський національний аграрний університет*

### ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Розглянуто роль і значення людського капіталу як вагомого фактору економічного зростання в суспільстві інформаційної економіки. Обґрунтовані основні напрямки розвитку людського капіталу, які будуть являтися одним із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

**Ключові слова:** робоча сила, людський капітал, економічне зростання, інформаційна економіка, концепції людського капіталу, інвестиції в людський капітал.

Сучасний ринок являє собою не тільки ринок капіталу, грошей, цінних паперів, товарів, послуг і технологій, але і включає в себе такий специфічний товар як робоча сила.

Соціально-економічний розвиток національної економіки відбувається шляхом складного, а іноді і суперечливої взаємодії, з одного боку, виробничої структури, технологічних систем і менеджменту, а з іншого – системи економічних відносин і відтворення робочої сили.

Все це говорить про те, що в умовах сучасної економіки процес формування і розвитку робочої сили характеризується загальними і специфічними закономірностями, які в певній мірі проявляються як умови оптимальної і раціональної поведінки людини в господарській діяльності. Суб'єкт ринку повинен вміти аналізувати і враховувати дані закономірності в процесі прийняття управлінських рішень, а суб'єкт управління в економіці не повинен бути лише пасивним спостерігачем і покликаний сприяти відповідності економічного механізму об'єктивним закономірностям розвитку робочої сили.

Все це говорить про те, що з підвищенням ролі людини в економічному зростанні має змінюватися відношення економічної науки до проблем відтворення висококваліфікованої робочої сили. Якщо раніше в 40-60 роках ХХ століття центр наукових досліджень в економічній теорії зводився до проблем використання наявної в економіці робочої сили, то в даний час суспільство інформаційної економіки має звертати увагу на аспекти формування і розвитку якісно нової робочої сили.

Необхідно відзначити, що дана тенденція в тій чи іншій мірі знаходить своє відображення в економічній науці. Так, наприклад, технологічні, організаційні і структурні зміни в економіці ХХ століття стали об'єктивним фундаментом, на якому виникла і розвивається сучасна теорія людського капіталу.

В значній міру теоретичне оформлення концепції людського капіталу доводиться на 60-е роки ХХ століття в США. В якості класичної роботи, яка визначила подальшу розробку проблеми людського фактору є книга Г. Беккера «Людський капітал», яка вийшла в світ в 1964 році [1]

Одним із перспективних напрямків розвитку економічної науки в ХХІ столітті, зв'язаної з проблемою розвитку особистості, буде являтися концепція людського капіталу. Виходячи із з точки зору теоретика людського капіталу Л.Троу, концепція людського капіталу відіграє центральну роль в сучасному економічному аналізі [2]. Представники цього теоретичного напрямку розуміють під людським капіталом, з одного боку, сукупність продуктивних здібностей працівника, а з іншого - затрати держави, фірми і самої людини на формування і розвиток цих здібностей.

В українській економічній літературі, враховуючи сучасні економічні умови розвитку України, під людським капіталом розуміють не просто сукупність знань і здібностей, які належать людині, а це здобутий запас знань, який доцільно використовувати в тій чи іншій сфері суспільної діяльності, що зумовлює до зростання продуктивності праці та виробництва, сприяє збільшенню доходів працівника та мотивує його до подальшого інвестування у людський капітал [3]. В дане поняття як правило включають знання загальноосвітнього і спеціального характеру, навички і нагромаджений досвід.

Теоретичні розробки і практика господарювання показує що ефективність розвитку національної економіки в значній мірі залежить від того, скільки коштів держава інвестує в своїх громадян. Без цього неможливо забезпечити економічне зростання.

Науково-технічна революція дала потужний стимул для економічних досліджень в галузі людського капіталу та його впливу на економічне зростання. Перехід розвинутих країн світу до інформаційної економіки зажадав теоретичного осмислення вкладу людського капіталу в темпи і якість економічного зростання..

Наприкінці ХХ століття в економічній теорії з'явилися нові теорії людського капіталу, в яких намагалися визначити джерела стабільного економічного зростання за рахунок внутрішніх факторів таких як: інвестиції в людський капітал, підготовка робочої сили на робочому місці, економії спеціалізації. Такий підхід найшов відображення в моделях економічного зростання, в яких концепції людського капіталу отримали свій подальший розвиток: в інвестиціях в людський капітал, в професійній підготовці та економічному зростанні, в структурних змінах у виробництві, в факторах диференціації заробітної плати, в альтернативних теоріях людського капіталу та багатьох інших.

Виходячи із аналізу різних теорій людського капіталу, необхідно відмітити, що він відіграє важливу роль в факторах зростання. Людський капітал формується шляхом інвестицій в людину у вигляді витрат на освіту, культуру, підготовку робочої сили, охорону здоров'я, міграцію пошук інформації про ціни на робочу силу і про доходи.

В кінці ХХ століття стало очевидно, що в галузях національної економіки, які визначають економічний прогрес суспільства, саме висококваліфікована робоча сила перетворюється рушійний фактор, який визначає майбутнє обличчя країни.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беккер Гэри. Экономика семьи и макроповедение // США : экономика, политика, идеология. - 1994. - №3. - С. 8-37.
2. Щетинин В. Человеческий капитал и неоднозначность его трактовки / В. Щетинин // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. - №12. – С.42-48.
3. Мазурок П.П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях / П.П. Мазурок. - К.: Знання. - 2006. - 477с.

**УДК 338.48:339.137.2**

**ЖИТНИК Т.П.**, канд. екон. наук

*Білоцерківський національний аграрний університет*

### **ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ**

Звертається увага на сучасний стан зеленого туризму в сільській місцевості і перспективи його подальшого розвитку в Україні. Проведені наукові дослідження свідчать про те, що прискорений розвиток зеленого туризму відіграє роль каталізатора структурної перебудови економіки та в змозі розв'язати соціально-економічні проблеми сільської місцевості.